

in trden prav v najbolj dozorelih med njimi. Danes smo že daleč od pisanja, ob katerem je Župančič pred petimi leti vpraševal, ali smo res tako izmučeni, da bomo proglasili emravost za svoje značilno svojstvo. Najmlajši so živo občutili pogum kot dragocen delež sodobnosti. Želijo, da bi sprejeli njihovo knjigo „vsepopšod kot morda nekoliko jecljajoč, toda veder odraz naše žilave volje do življenja in do dela.“ Najboljša zrna „Mlade Setve“ so v mirnih, za gimnazijska leta nenavadno neprisiljenih in neizkrivljenih zgodbah iz Haloz in v zapiskih študenta popotnika, zakoreninjenega na domačem Polju. Njegove uvodne besede in nekateri odlomki iz potopisa po Koroški (srečanje s staro ženico) govore o programu mladih ljudi, ki nočejo vnašati dnevne politike v literaturo, pač pa hočejo vnesti več kulture v dnevno politiko. To bo pa med nami še vse bolj potrebno, kot je že. S. B.

Kronika

15. VIII. 1937 v Kočevju

Krivična bi bila trditev, da se naše politične družbe ne brigajo za kočevski problem. V juliju so zborovali v Kočevju katoliški študentje. Njihova prireditelj je imela strogo strankarsko obeležje, kar so pokazale manifestacije za vladajočo stranko in demonstracije proti kočevskim Nemcem in „liberalcem“. S svojimi nastopi so izpričali le svojo strankarsko pripadnost, nikakor pa ne svoje pripadnosti slovenstvu.

Ob svoji petdesetletnici — 15. VIII. 1937 — je zborovala v Kočevju C. M. D. Če upoštevamo, da je C. M. D. agitirala za zborovanje pod geslom: „Rešujmo slovenstvo v nacionalno ogroženem Kočevju“ in da je vodstvo družbe ostalo radi nasprotja med klerikalizmom in liberalizmom vse do svoje petdesetletnice pod neposrednim vplivom voditeljev slovenskega „naprednega“ meščanstva, je bila manifestacija vsekakor vredna pažnje. Saj je to pomenilo zanimiv preokret v miselnosti politične družbe, ki že skoro dvajset let odklanja vse, kar je v zvezi s slovenstvom. Očividno so tudi krogi okoli C. M. D. izprevideli, da ne gre zoper naraščajoči raznarodovalni pritisk nemštva postavljati kot uspešno protiutež samo drugačno — jugoslovensko — likvidacijo slovenstva.

V dobrih treh urah zborovanja društva, ki je obhajalo svoj jubilej, smo najprej slišali še dovolj izčrpen referat o položaju slovenskega življa na Koroškem in Primorskem in pozdrave zastopnikov vseh vrst „nacionalnih in viteških“ organizacij, ki podpirajo narodno-obrambno delo C. M. D. Ob tej priliki je padla težka obdolžitve s strani ene takih viteških organizacij proti političnim strankam, ki so jim kočevski Nemci volilni material, s katerim izigravajo drugo proti drugi. Nato nam je C. M. D. podala bilanco dela in sredstva, s katerimi se bori. V ogroženih obmejnih predelih na severu in v Kočevju oskrbuje šolsko mladino s knjigami, učili in oblekami, prireja božičnice in podpira šolske in prosvetne ustanove, podpira gradnjo šol. Pred petdesetimi leti pa do svetovne vojne je bil za nas ta način dela kot obramba proti „Schulvereinu“ primeren, ko je v tuji državi vlada germanizatorične tendence podpirala in ko je bilo šolstvo najbolj ogrožena slovenska postojanka. Odkar smo v lastni državi, bi morala skrb za šolstvo spadati prav za prav v področje državne in banovinske aktivnosti.

Nikakor pa ne more karitativnost C. M. D. zadostovati v času, ko zavzema hitlerjanska propaganda na Slovenskem vedno večji obseg. Nemci niti najmanj ne prikrivajo svoje skrbi, za nemški otok, ki „je le 30 km oddaljen od morja“ in svojih aspiracij na slovenski teritorij. Ta dejstva postanejo tembolj porazna, če

upoštevamo, da je slovenski kmet na severu in v Kočevju čez vrat zadolžen in da si grade Nemci most do Adrije s sistematičnim nakupovanjem slovenskih kmetij. Tudi je znana moč nemškega kapitala v Sloveniji in priklenjenost Jugoslavije na nemški trg.

V času, ko gine slovenski živelj na Primorskem pod italijanskim fašizmom in na Koroškem pod avstrijskim klerofašizmom in ko nemški imperializem steguje roko po slovenskem ozemlju, je C. M. D. izrazila vse svoje zahteve z naslednjo resolucijo: „V narodnem interesu naj odločujoči činitelji čim prej vzpostavijo popolno gimnazijo v Kočevju. V zvezi s tem je treba odločno odklanjati mišljenje, naj se iz Kočevja izselijo vsi državni uradi, ker bi to pomenilo težek udarec jugoslovenskemu življu na kočevskem ozemlju. Družba sv. Cirila in Metoda čuti ob tej priliki potrebo poudariti svoje načelno stališče, da se morajo s strani državnih in samoupravnih oblasti uporabljati na nacionalno ogroženem ozemlju pri izvajanju nacionalne, kulturne, gospodarske in socialne politike posebna, nevsakdanja merila. Kot najmočnejšemu nosilcu nacionalne in državne misli se morajo v narodnostno mešanih in obmejnih predelih naše domovine nuditi državnemu uradništvu vse tiste ugodnosti, ki ga lahko osvobodijo vsakega bremenečega vpliva in mu omogočajo povsem svobodno udejstvovanje. Zlasti pa je treba skrbeti za učiteljstvo, ki mu je treba spričo težkih razmer zagotoviti v zakonu predvidena naturalna stanovanja. C. M. D. ponovno zahteva, naj se v narodno mešanih predelih podredi strankarsko politično življenje nacionalnim interesom.“ (Po „Jutru“ 16. VIII. 1937.

Navedena resolucija kaže pač vso nedoraslost prilikam družbe, ki po svojem petdesetletnem obstoju nima mnogo več povedati, kot „da se nosilcu nacionalne in državne misli nudijo ugodnosti“ in da se „zagotovijo učiteljstvu naturalna stanovanja“. In če pomislimo, da se je v tem kritičnem času ukinila še kočevska gimnazija, ki je bila postavljena kot postojanka slovenstva proti nemštvu, si pač lahko ustvarimo sliko o odgovornosti političnih strank, ki jim že okostenelim v svoji medsebojni borbi ni mogoče več braniti najvitalnejših interesov slovenskega naroda.

Neodgovorna je misel, da bodo v borbi proti pritisku nemštva odločile manifestacije, karitativnost C. M. D. in papirnate resolucije, kot je ne bodo odločili „Heil“ pozdravi, niti štajerski klobučki, niti emblemi, ki jih hitlerjanski agitatorji rišejo po Kočevskem. Odločile bodo ta boj terjatve slovenskih odvetnikov in naših denarnih zavodov; odločil se bo ta boj v zemljiški knjigi in trgovskem registru.

Rešitev tega problema leži v reševanju vseh tistih perečih socialnih in gospodarskih vprašanj, ki tvorijo sestavni del slovenskega vprašanja. In k reševanju teh vprašanj bodo morale pristopiti generacije, ki streme z realnim pogledom na slovenski problem za tem, da zagotove narodu, ki bije na tem ekspaniranem koščku zemlje svoj boj za obstanek, boljše in lepše življenje.

Vlado Vodopivec.

Popravek. V št. 7—8 se je pri pesmi Iga Grudna: „Papagajček Kiki“ vrnila neljuba pomota. Drugi del druge kitice se pravilno glasi:

ko v tišino planejo vozniki,
pet otrok spusti se v tek po cesti,
ves preplašen pa ne ve, kam sest
papajček Kiki.